

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ
Occupational Standard and Professional Qualifications

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม
ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพความรู้อ่าง

จัดทำโดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

1. ชื่อมาตรฐานอาชีพ

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพความรู้อาชีพ

2. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐาน

ครั้งที่ 1/2568

3. ทะเบียนอ้างอิง (Imprint)

N/A

4. ข้อมูลเบื้องต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความผูกพันกับช้างอย่างลึกซึ้ง ความผูกพันระหว่างคนกับช้างปรากฏร่องรอยและเรื่องราวอยู่กับคนไทยมาช้านาน เปี่ยมล้นไปด้วยความผูกพัน ความเชื่อ ความศรัทธา ช้างไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวิถีชีวิตคนไทย ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลช้าง เรียกว่า “ความรู้อาชีพ” ความรู้อาชีพเปรียบเสมือน “พ่อ” หรือ “ครู” ของช้าง เพราะเป็นผู้ที่สั่งสอนและเลี้ยงดูช้างในเวลาเดียวกัน เป็นความผูกพันอันแนบแน่นระหว่างช้างกับความรู้อาชีพ หากความรู้อาชีพมีคุณภาพที่ดี ก็จะส่งผลไปถึงการดูแลช้างที่ดีด้วย หากต้องการยกระดับความสำคัญของช้าง ก็ต้องยกระดับความสำคัญของความรู้อาชีพด้วย

ปัจจุบัน การเลี้ยงช้างส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปแบบของการเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวช้าง ชมการแสดงช้าง การอาบน้ำช้าง เป็นต้น ทำให้ภาพลักษณ์ของความรู้อาชีพในสายตาของนักท่องเที่ยว หรือนักอนุรักษ์สัตว์

ถูกมองในภาพลบว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการคำนึงถึงสุขภาพของช้าง เกิดกระแสการต่อต้านการทารุณกรรมช้าง ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรความรู้อาชีพและการรับรองสมรรถนะความรู้อาชีพให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพ จะช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลี้ยงช้างไทย เกิดความเชื่อมั่นว่าความรู้อาชีพสามารถดูแลช้างโดยปราศจากการปฏิบัติอย่างทารุณ การจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ อาชีพความรู้อาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานอาชีพให้กับผู้ประกอบการอาชีพความรู้อาชีพ เป็นการสร้างอาชีพให้กับความรู้อาชีพรุ่นใหม่หรือผู้ที่สนใจ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเลี้ยงช้างไทย ที่สำคัญ

เป็นการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาความรู้อาชีพเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทยและเชิดชูความรู้อาชีพไทย เพื่อยกอาชีพความรู้อาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

อภิธานศัพท์

ความรู้อาชีพ : ผู้ดำรงหรือสืบทอดในวิถีการเลี้ยงช้างในองค์ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และศรัทธาตามแต่ละพื้นที่ถิ่นและชาติพันธุ์ ที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับช้างที่รับดูแลไปทั้งชีวิต ที่อาจรวมถึงการเป็นผู้เลี้ยงหรือผู้ขี่ช้าง ตรงกับภาษาอังกฤษที่ว่า mahout ทั้งนี้ความรู้อาชีพนั้นจะมีการแบ่งเป็นระดับต่างๆตามความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

คนดูแลช้าง – คนเลี้ยงช้าง : ผู้เลี้ยง ดูแลและอภิบาลช้าง เพื่องานเบื้องต้น ให้น้ำ ให้อาหาร จัดการสุขอนามัย ที่พักอาศัย เป็นต้น กับช้างเท่านั้น ดังเช่น พนักงานเลี้ยงสัตว์ หรือภาษาอังกฤษที่ว่า keeper (animal keeper/elephant keeper)

แก๊ง ความรู้อาชีพเดิมๆ หมอช้างเดิมๆ ครูบาช้าง : ความรู้อาชีพระดับสูง มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่สูง ทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งในทางพฤกษศาสตร์และศรัทธา รวมถึงพิธีกรรมและจารีต ความเชื่อ ที่เป็นต้นตอและยกย่องจากความรู้อาชีพอื่นๆ

นักสื่อความหมาย : ผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในเรื่องราวหรือชุมชนนั้น (Communicator/Interpreter) เล่าความเป็นตัวตนนั้นๆ พร้อมกับเป็นผู้เปิดมุมมองการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนและคนในเรื่องราวและชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดูแลเรื่องความปลอดภัย ให้บริการ และสื่อสารสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับแขกที่มาเยี่ยมเยือนอีกด้วย

ปางช้าง : สถานที่ที่รวมกลุ่มของช้างและความรู้อาชีพในอดีต โดยเฉพาะช่วงยุคของการทำป่าไม้ (elephant camp) ก่อนจะปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้ในด้านการท่องเที่ยว ที่หมายถึงสถานที่ที่มีการเลี้ยงช้างไว้เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อใช้งาน เพื่อใช้ในการแสดง เพื่อใช้ในกิจการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการศึกษาและการอนุรักษ์

ไม่ว่าจะมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยตรงจากช้างหรือไม่ก็ตาม (elephant facilities)

เจ้าของช้าง หมายถึง เจ้าของกรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองช้าง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล ไม่ว่าจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ดูแลด้วย

อ้างอิงตาม

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

และบางส่วนจากบทสรุปโครงการการเสริมสร้างศักยภาพและความรู้ด้านการท่องเที่ยวช้างสำหรับบุคลากรท่องเที่ยวช้าง

5. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐานในแต่ละครั้ง

N/A

6. ครั้งที่

1/2568

7. คุณวุฒิวิชาชีพที่ครอบคลุม (Professional Qualifications included)

สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร

สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อาชีพความรู้อย่าง ระดับ 5

8. คุณวุฒิวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (Related Professional Qualifications)

N/A

9. หน่วยสมรรถนะทั้งหมดในมาตรฐานอาชีพ (List of All Units of Competence within this Occupational Standards)

รหัสหน่วยสมรรถนะ	เนื้อหา
20102	ฝึกและควบคุมช้าง
20104	ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์
30101	สังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง
30102	ปฐมพยาบาลช้าง
50104	ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
50105	ควบคุมช้างในการนำเที่ยว

10. ระดับคุณวุฒิ

10.1 สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพความรู้อย่าง ระดับ 5

คุณลักษณะของผลการเรียนรู้ (Characteristics of Outcomes)

มีความรู้และทักษะฝึกและควบคุมช้าง มีความรู้ในการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช้าง สามารถควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช้างได้ มีทักษะในการฝึกหัดช้างสามารถฝึกช้างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม และเข้ารับการตรวจรักษาพยาบาลได้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของความรู้อย่างที่ต้องกำกับดูแลควบคุมช้างทั่วไป มีทักษะในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างจากลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้างและพฤติกรรมของช้างได้ สามารถปฐมพยาบาลช้าง มีความรู้ในการจัดการบาดแผล จัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ และสามารถช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์ได้ รวมถึงงานทางด้านเวชศาสตร์ป้องกัน และมีทักษะในการให้บริการนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูลเรื่องช้างแก่นักท่องเที่ยว สามารถดูแลควบคุมช้างในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว และดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง สามารถปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้

การเลื่อนระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification Pathways)

มีประสบการณ์ในการดูแลเลี้ยงช้าง ควบคุมช้าง ไม่น้อยกว่า 5 ปี

หลักเกณฑ์การต่ออายุหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ

N/A

กลุ่มบุคคลในอาชีพ (Target Group)

ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในอาชีพความรู้อย่าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

หน่วยสมรรถนะ (หน่วยสมรรถนะทั้งหมดของคุณวุฒิวิชาชีพนี้)

20102 ฝึกและควบคุมช้าง

20104 ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์

- 30101 สังเกตและประเมินสุขภาพของช่าง
- 30102 ปฐมพยาบาลช่าง
- 50104 ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- 50105 ควบคุมช่างในการนำเที่ยว

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่

1. ตารางแสดงหน้าที่ 1

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 1 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY PURPOSE , KEY ROLES , KEY FUNCTION

ความมุ่งหมายหลัก Key Purpose	บทบาทหลัก Key Roles		หน้าที่หลัก Key Function	
	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
พัฒนาและยกระดับการประกอบอาชีพความช่างให้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ	10	ควบคุม ดูแล และเลี้ยงช่างให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสวัสดิภาพของช่าง	201	ฝึกและควบคุมช่าง
			301	อภิบาลช่าง
			501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว

คำอธิบาย ตารางแผนผังแสดงหน้าที่เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานเพื่อให้ได้หน้าที่หลัก (Key Function)

2. ตารางแสดงหน้าที่ 1 (ต่อ)

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 2 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY FUNCTION , UNIT OF COMPETENCE , ELEMENT OF COMPETENCE

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
201	ฝึกและควบคุมช่าง	20102	ฝึกและควบคุมช่าง	20102.01	เข้าหาช่างได้อย่างปลอดภัย
				20102.02	ฝึกหัดช่าง
				20102.03	ควบคุมช่างบนพื้นดิน
				20102.04	ควบคุมบังคับบนคอช่าง
		20104	ควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์	20104.01	สังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์
				20104.02	เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง
				20104.03	จัดการช่างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
301	อภิบาลช่าง	30101	สังเกตและประเมินสุขภาพของช่าง	30101.01	สังเกตและประเมินสุขภาพของช่างจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช่าง
				30101.02	สังเกตและประเมินพฤติกรรมช่างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช่าง
				30101.03	สังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช่าง
				30101.04	สังเกตและประเมินสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช่าง
		30102	ปฐมพยาบาลช่าง	30102.01	จัดการบาดเจ็บ
				30102.02	เตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์
501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว	50104	ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	50104.01	ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม
				50104.02	ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว
		50105	ควบคุมช่างในการนำเที่ยว	50105.01	พานักท่องเที่ยวอาบน้ำแช่
				50105.02	พานักท่องเที่ยวขี่ช้างแบบมีแห่

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว	50105	ควบคุมช่างในการนำเที่ยว	50105.03	พานักท่องเที่ยวขึ้นข้างแบบไม่มีเตียง
				50105.04	พานักท่องเที่ยวขึ้นอาหารข้าง

คำอธิบาย

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่ (ต่อ) เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานหลังจากได้หน้าที่หลัก (Key Function) เพื่อให้ได้ หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competence) และหน่วยสมรรถนะย่อย (Element of Competence)

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 20102
2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ฝึกและควบคุมช่าง
3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ ปรับปรุง ☒

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความช่าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการฝึกและควบคุมช่าง โดยสามารถเข้าหาช่างได้อย่างปลอดภัย ฝึกหัดช่างขึ้นพื้นฐาน ควบคุมช่างบนพื้นและควบคุมบังคับบนคอง้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความช่าง คนเลี้ยงช่าง คนดูแลช่าง ครูฝึกช่าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตัวบาล (ช่าง)

ผู้ช่วยสัตัวแพทย์ (ช่าง)

นักสื่อความหมาย (ช่าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

- พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
- พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
- พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
- พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช่างในปางช่าง พ.ศ. 2563
- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช่างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
- มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช่างเพื่อการท่องเที่ยว
- การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช่าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20102.01 เข้าหาช่างได้อย่างปลอดภัย	1. เลือกริธีในการเข้าหาช่างได้ถูกต้องตามพฤติกรรมของช่าง 2. อธิบายวิธีเข้าหาช่างจากด้านหน้า 3. อธิบายวิธีเข้าหาช่างจากด้านข้าง 4. อธิบายวิธีเข้าหาช่างจากด้านหลัง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20102.02 ฝึกหัดช่าง	1. ฝึกช่างให้รู้จักคำสั่ง 2. ฝึกช่างให้ปฏิบัติตามท่ามาตรฐาน 3. ฝึกช่างให้สามารถรับการตรวจรักษาพยาบาล 4. ฝึกช่างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20102.03 ควบคุมช่างบนพื้นดิน	1. สื่อสารกับช่างได้ขณะเดินไปด้วยกัน 2. สื่อสารกับช่างได้ขณะยืนอยู่ห่างออกไปในระยะที่พอได้ยินเสียง 3. แสดงท่าทางเพื่อสื่อสารกับช่างได้ในระยะสายตา	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20102.04 ควบคุมบังคับบนคอช้าง	1. ทรงตัวบนคอช้างได้ 2. เข้าใจสัญญาณท่าทางลักษณะของช้าง 3. บังคับช่างบนคอช้างได้อย่างปลอดภัย	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการเข้าหาช้าง
- ทักษะในการฝึกหัดช้างขึ้นพื้นฐาน
- ทักษะในการควบคุมช่างบนพื้น
- ทักษะในการควบคุมช่างบนพื้น
- ทักษะในการควบคุมช่างบนพื้น
- ทักษะในการสื่อสารกับช้าง
- ทักษะในการใช้อุปกรณ์บังคับช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเข้าหาช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช่างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช่างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช่างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารกับช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์บังคับช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการฝึกและควบคุมช้าง โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการฝึกและควบคุมช้าง เริ่มตั้งแต่ เข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย โดยเลือกวิธีในการเข้าหาช้างได้ถูกต้องตามพฤติกรรมของช้าง จากด้านหน้า ด้านข้าง และด้านหลัง ฝึกหัดช้างขึ้นพื้นฐาน โดยฝึกช้างให้ปฏิบัติตามท่ามาตรฐาน เช่น ยืนนิ่ง นอนตะแคง นอนหมอบ อ้าปาก ยกเท้า เป็นต้น และฝึกช้างให้สามารถรับการตรวจรักษาพยาบาล เช่น จับใบหู ล้วงทวารหนัก หยอดตา เป็นต้น รวมทั้งฝึกช้างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม เช่น โซ่/เชือก เป็นต้น

การควบคุมข้างบนพื้น โดยสามารถสื่อสารกับข้างใต้ขณะเดินไปด้วยกัน หรือขณะยืนอยู่ห่างออกไปในระยะที่พอได้ยินเสียง รวมถึงการควบคุมบังคับบนคอข้าง โดยต้องทรงตัวบนคอข้างได้ เข้าใจสัญญาณท่าทางลักษณะของข้าง และใช้อุปกรณ์บังคับข้างบนคอข้างได้อย่างปลอดภัย

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องฝึกและควบคุมข้าง สามารถเข้าหาข้างได้อย่างปลอดภัย ฝึกหัดข้างขึ้นพื้นฐาน ควบคุมข้างบนพื้น และควบคุมบังคับบนคอข้าง ทั้งนี้หมายถึงรูปแบบการบังคับควบคุมข้างทั้งการแสดงท่าทาง ภาษากาย การสัมผัส และการใช้เครื่องมือ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือร่วมกันตามแต่ละกรณีและแต่ละท้องถิ่น

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. หลักการเข้าหาข้าง หมายถึง หลักความปลอดภัยในการทำงานกับข้าง หรือ เมื่อจะเข้าหาข้าง เช่น ไม่ยืนหน้าข้าง หรือ เดินตัดหน้าข้างในระยะใกล้ ไม่เข้าหาข้างในด้านที่มองไม่เห็น เช่น ด้านหลัง หรือ ด้านที่ตาบอด เนื่องจากมีความระแวงมากขึ้น เข้าหาข้างทางด้านขวา (เป็นส่วนใหญ่) เนื่องจากข้างถูกฝึกให้ควมเข้าทางด้านขวา เป็นต้น
2. ท่าฝึกข้างมาตรฐาน เช่น ยืนนิ่ง นอนตะแคง นอนหมอบ อ้าปาก ยกเท้า เป็นต้น
3. อุปกรณ์ควบคุมข้าง เช่น โซ่ เชือก สายปะกน มีด ตะขอ หอก ปะอก เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะรวม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

- 18.1 สอบสัมภาษณ์
 - 18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน
- ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ20104
2. ชื่อหน่วยสมรรถนะควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์
3. ทบทวนครั้งที่1 / 2568
4. สร้างใหม่

☐

ปรับปรุง

☒

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความช่าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ โดยสามารถสังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง และจัดการช่างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความช่าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง ครูฝึกช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

- สัตว์บาล (ช่าง)
- ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช่าง)
- นักสื่อความหมาย (ช่าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20104.01 สังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์	1. สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของช่าง 2. สังเกตร่างกายที่เปลี่ยนไปของช่าง	การสัมภาษณ์ การสังเกตการปฏิบัติงาน
20104.02 เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง	1. เตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของช่าง 2. เลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช่าง 3. เตรียมหลักมัดช่างที่แข็งแรง	การสัมภาษณ์ การสังเกตการปฏิบัติงาน
20104.03 จัดการช่างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	1. ประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช่าง 2. วางแผนกำหนดขั้นตอนการเข้าควบคุมช่าง 3. แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช่าง	การสัมภาษณ์ การสังเกตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการสังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์
- ทักษะในการเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง
- ทักษะในการประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช่าง
- ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช่าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของช่างที่ไม่พึงประสงค์
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ เริ่มตั้งแต่ สังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ โดยการสังเกตพฤติกรรมและร่างกายที่เปลี่ยนไปของช่าง เช่น อวัยเพศเปลี่ยนขนาด ขมับบวม การเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง โดยเตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของช่าง เช่น โช้จะแคะ และเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช่าง เช่น มีดกลวง ขอ หอก ปืนยิงยา รวมถึงการเตรียมหลักมัดช่างที่แข็งแรง สามารถจัดการช่างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช่าง วางแผนกำหนดขั้นตอนการเข้าควบคุมช่าง ตลอดจนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช่าง

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องควบคุมพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ โดยอธิบายการสังเกตพฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ การเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง และอธิบายการจัดการช่างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. พฤติกรรมช่างที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ช่างดื้อรั้น ช่างอาละวาด ช่างดกมัน ช่างที่ซึกิ้ว
2. ร่างกายที่เปลี่ยนไปของช่าง เช่น อวัยเพศเปลี่ยนขนาด ขมับบวม
3. อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช่าง เช่น โช้จะแคะ มีดกลวง ตะขอ หอก ปืนยิงยา

16. หน่วยสมรรถนะรวม (ถ้ามี)

N/A

17. ชุดสาหรณ์รวม/กลุ่มอาชีพรวม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ30101
2. ชื่อหน่วยสมรรถนะสังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง
3. ทบทวนครั้งที่1 / 2568
4. สร้างใหม่

☐

ปรับปรุง

☒

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความรู้ช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น โดยสามารถสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้างได้ สังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง รวมทั้งสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้างที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพของช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความรู้ช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30101.01 สังเกตและประเมินสุขภาพของช้างจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้าง	1. สังเกตและประเมินผิวหนังของช้างเพื่อตรวจหาความผิดปกติที่ปรากฏเห็นภายนอก 2. สังเกตและประเมินเล็บและฝ่าตีน 3. สังเกตและประเมินตาช้างว่ามีความผิดปกติในดวงตาหรือไม่ 4. สังเกตและประเมินภาวะท้องอืด	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30101.02 สังเกตและประเมินพฤติกรรมข้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง	1. สังเกตถึงท่าทางและการแสดงออกของช้างว่าเป็นปกติหรือไม่ 2. สังเกตการกินอาหารและน้ำ การขับถ่ายในเชิงของปริมาณและความถี่ 3. สังเกตการการนอน 4. สังเกตพฤติกรรมที่เกิดจากโรค	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30101.03 สังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง	1. สังเกตและประเมินลักษณะทางกายภาพของสิ่งขับถ่ายของช้างได้ 2. สังเกตสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกายที่ผิดปกติจากปกติ	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30101.04 สังเกตและประเมินสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช้าง	1. ตระหนักรู้ถึงสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช้าง 2. ประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพของช้างได้ 3. ลดความเสี่ยงเพื่อปกป้องสวัสดิภาพของช้างได้	การสัมภาษณ์

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

- (ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้าง เช่น การระบุถึงอวัยวะ และ/หรือ ส่วนของร่างกาย และ/หรือ ตำแหน่งกายภาพภายนอกช้างที่พึงต้องสังเกตและประเมินได้ การบ่งชี้ถึง บาดแผล; ตำแหน่ง ขนาด ลักษณะและองค์ประกอบของบาดแผล เช่น เลือดหนอง เนื้อตาย สี กลิ่น หนองแฉก ความสกปรก บ่งชี้ถึง สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติอื่นๆ ที่สามารถเห็นได้จากภายนอก เช่น กิ่งไม้ เศษไม้ เศษวัสดุต่างๆ ที่อาจจะปรากฏบนร่างกายของช้าง การสั่นกระตุก เกร็ง ชัก ของส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของร่างกาย เป็นต้น
 - ทักษะในการสังเกตและประเมินพฤติกรรมช้าง
 - ทักษะในการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง
- (ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้าง
 - ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินพฤติกรรมช้าง
 - ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

- (ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
 - แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน
- (ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
 - แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)
- (ค) คำแนะนำในการประเมิน
- เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงานและหลักฐานความรู้
- (ง) วิธีการประเมิน
- พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช่างเบื้องต้น เริ่มตั้งแต่ สังเกตและประเมินสุขภาพของช่างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช่าง โดยสังเกตและประเมินผิวหนังของช่างเพื่อตรวจหาความผิดปกติที่ปรากฏเห็นภายนอก เช่น บาดแผล ปริสติดภายนอก ฝี การบวม การซ้ำ สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติที่เห็นได้จากภายนอก เป็นต้น สังเกตและประเมินเล็บและฝ่าตีน เช่น เล็บยาวผิดปกติหรือไม่ มีรอยแตกหรือบาดแผลหรือไม่ สีของเล็บ ไรเล็บหนาหรือแตกหรือมีแผล ความหนาของชั้นฝ่าตีน เป็นต้น รวมทั้งสังเกตและประเมินตาช่างว่ามีความผิดปกติในดวงตาหรือไม่ เช่น น้ำตาไหลผิดปกติ มีขนตายผิดปกติหรือไม่ การสังเกตและประเมินพฤติกรรมช่างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช่าง โดยสังเกตถึงท่าทางและการแสดงออกของช่าง การกินอาหารและน้ำ การขับถ่าย ในเชิงของปริมาณและความถี่ การนอน และพฤติกรรมที่เกิดจากโรค เช่น อาการคัน อาการเจ็บปวด อาการทางระบบประสาท เป็นต้น รวมถึงการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช่าง โดยสังเกตและประเมินลักษณะทางกายภาพของสิ่งขับถ่ายของช่าง เช่น ปัสสาวะ โดยสังเกต สี ความขุ่นใส ทรายกรอน กลิ่น และสิ่งแปลกปลอม หรือมูล โดยสังเกตลักษณะเนื้อมูล กลิ่น สี สิ่งแปลกปลอม และอาหารที่ไม่ย่อย เป็นต้น รวมทั้งการสังเกตสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกาย เช่น น้ำตา น้ำลาย เมื่อกจากอวัยวะสืบพันธุ์ เลือด เป็นต้น ที่ผิดปกติไปจากปกติ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสังเกตและประเมินสุขภาพของช่างเบื้องต้น โดยสังเกตและประเมินสุขภาพของช่างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช่าง สังเกตและประเมินพฤติกรรมช่างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช่าง และสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช่างได้

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

- การสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช่าง ได้แก่
 - การระบุถึงอวัยวะ และ/หรือ ส่วนของร่างกาย และ/หรือ ตำแหน่ง กายภาพภายนอกช่างที่พึงต้องสังเกตและประเมินได้
 - การบ่งชี้ถึง บาดแผล; ตำแหน่ง ขนาด ลักษณะและองค์ประกอบของบาดแผล เช่น เลือดหนอง เนื้อตาย สี กลิ่น หนองแมลง ความสกปรก ฯลฯ
 - การบ่งชี้ถึง ฝี; ตำแหน่ง ขนาด อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
 - การบ่งชี้ถึง การบวม; ตำแหน่ง ขนาด อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
 - การบ่งชี้ถึง การซ้ำ; ตำแหน่ง ขนาด สี อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
 - การบ่งชี้ถึง ปริสติดภายนอก; ลักษณะปริสติดที่พบได้ ตำแหน่ง ปริมาณ
 - การบ่งชี้ถึง สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติอื่นๆ ที่สามารถเห็นได้จากภายนอก เช่น กิ่งไม้ เศษไม้ เศษวัสดุต่างๆ ที่อาจจะปรากฏบนร่างกายของช่าง การสั่นกระตุกเกร็ง ชัก ของส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของร่างกาย
 - การบ่งชี้ถึงลักษณะของเล็บที่ผิดปกติไป เช่น การแตก การร้าว การเกิดสัน การเจริญที่ผิดปกติยาวหรือผิดปกติทาง ไรเล็บหนา ฟันเล็บมีรอยและแผล เป็นต้น
 - การบ่งชี้ถึงลักษณะของฝ่าตีนที่ผิดปกติไป เช่น ฝ่าตีนหนาหรือบาง ฟันฝ่าเท้ามีรอยและแผล เป็นต้น
 - การบ่งชี้ถึงความผิดปกติที่อาจจะเกิดขึ้นกับตาช่าง เช่น น้ำตาไหลอย่างมาก ฟองน้ำตา ตาปิด หนังตากระตุก แผล ตาขุ่น ตาแห้ง สิ่งแปลกปลอม
- ความผิดปกติบริเวณผิวหนังของช่างที่ปรากฏเห็นภายนอก ได้แก่ บาดแผล ปริสติดภายนอก ฝี การบวม การซ้ำ หรือสิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติที่เห็นได้จากภายนอก เช่น การยีนไม่เต็มฝ่าตีน การยีนโก่งตัว การยีนโดยไขว้งช่วยค้ำยัน การยีนเอียงด้านใดด้านหนึ่งหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายหรือร่างกายไม่อยู่ในแนวปกติ การเดินกระพรวก ไม่วางเท้าในขณะเดิน เดินช้าหรือไวกว่าปกติ ไม่อยากเดิน การเดินเอียง มีเสียงผิดปกติขณะเดิน การไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ปกติ เช่น ยืนหลักกลางวัน ไม่โบกสบัดหูหรือหาง การไขว้งหรือพนัมน น้ำ ดิน ในตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดของร่างกาย ร่องมือมีการขยับหรือสัมผัสส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เป็นต้น
- ความผิดปกติบริเวณเล็บและฝ่าตีน เช่น เล็บยาวผิดปกติ มีรอยแตกหรือบาดแผล สีของเล็บ ไรเล็บหนา แตกหรือมีแผล ความหนาของชั้นฝ่าตีน เป็นต้น
- ความผิดปกติบริเวณดวงตาของช่าง เช่น น้ำตาไหลผิดปกติ หรือมีขนตายผิดปกติ
- พฤติกรรมที่เกิดจากโรคของช่าง ได้แก่ อาการคัน อาการเจ็บปวด อาการทางระบบประสาท เป็นต้น
- สิ่งผิดปกติจากตัวช่าง ได้แก่ สิ่งขับถ่ายของช่าง เช่น ปัสสาวะ ที่มีความผิดปกติของสี ความขุ่นใส ทรายกรอน กลิ่น หรือ สิ่งแปลกปลอม เป็นต้น มูลช่าง ที่อาจมีความผิดปกติของลักษณะเนื้อมูล กลิ่น สี สิ่งแปลกปลอม หรืออาหารที่ไม่ย่อย เป็นต้น และสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกายอื่นๆ เช่น น้ำตา น้ำลาย เมื่อกจากอวัยวะสืบพันธุ์ น้ำเชื้อ หรือเลือด ที่ผิดปกติไปจากปกติ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ30102
2. ชื้อหน่วยสมรรถนะปฐมพยาบาลช้าง
3. ทบทวนครั้งที่1 / 2568
4. สร้างใหม่

☐

ปรับปรุง

☒

5. สำหรับชื้ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความูช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น โดยสามารถจัดการบาดแผลเบื้องต้น จัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ รวมทั้งช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์ได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความูช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื้ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30102.01 จัดการบาดแผล	1. ทำแผล/ล้างแผล ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ 2. ขอความช่วยเหลือ/คำแนะนำการจัดการบาดแผลจากสัตวแพทย์	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30102.02 เตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์	1. ปรึกษาการใช้ยากับสัตวแพทย์ก่อนทุกครั้ง 2. บ่อนยากินให้ช้างได้ 3. ทายาที่ไ้ภายนอกให้ช้างได้ 4. การล้วงผ่านทวารหนักเพื่อช่วยเหลือภาวะช้างท้องผูก วัดอุณหภูมิร่างกาย หรือเก็บตัวอย่างอุจจาระ	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30102.03 ช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์	1. บังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา 2. เก็บรักษายาให้ถูกต้องและบำรุงรักษาเวชภัณฑ์ในการรักษาเบื้องต้น 3. ช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตว์แพทย์	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น
- ทักษะในการจัดการบาดแผลเบื้องต้น
- ทักษะในการป้อนยาให้ช้าง
- ทักษะในการทายาภายนอกให้ช้าง
- ทักษะในการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา
- ทักษะในการช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตว์แพทย์

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการบาดแผลเบื้องต้น เช่น แผลสด แผลหนอง แผลฝี เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการป้อนยาให้ช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการทายาภายนอกให้ช้าง เช่น ยานวด ยาหยอดตา ยาแช่เท้า เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตว์แพทย์ เช่น การดูแลและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล เป็นต้น

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น เริ่มตั้งแต่ จัดการบาดแผลเบื้องต้น โดย สามารถทำแผล/ล้างแผล ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ และขอความช่วยเหลือ/คำแนะนำ การจัดการบาดแผลจากสัตวแพทย์ การจัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ โดยปรึกษาการใช้ยากับสัตวแพทย์ก่อนทุกครั้ง การป้อนยาให้ช้าง การทายาภายนอกให้ช้าง การใช้นวด การไชยาหยอดตาและล้างตา และการไชยาแช่เท้า การเก็บรักษายาให้ถูกต้องและบำรุงรักษาเวชภัณฑ์ในการรักษาเบื้องต้น รวมถึงการช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์ โดยการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก การก้มคอ เป็นต้น และช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตว์แพทย์ เช่น การดูแลและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล การเฝ้าสังเกตการณ์ตามที่ได้รับคำแนะนำ เป็นต้น

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องปฐมนิเทศข้อปฏิบัติเบื้องต้น โดย จัดการบาดแผลเบื้องต้น จัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ และช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การปฐมนิเทศข้อปฏิบัติเบื้องต้น หมายถึง การระบุนโยบายช่วยเหลือ/คำแนะนำ การจัดการปฐมนิเทศข้อปฏิบัติเบื้องต้นจากสัตวแพทย์ เช่น การล้างตัว การลดอุณหภูมิ การนวดตัว การล้างทวาร
2. การจัดการบาดแผลเบื้องต้น หมายถึง การจัดการบาดแผลในรูปแบบต่างๆเมื่อผ่านการจำแนกชนิดบาดแผลได้แล้ว เช่น
 - 2.1 แผลสด - การห้ามเลือด การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
 - 2.2 แผลหนอง เนื้อตาย - การห้ามเลือด การขัดแผล การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
 - 2.3 แผลฝี - การนวด การเปิดฝี การห้ามเลือด การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
 - 2.4 แผลอื่นๆ เช่น แผลติดแมลง แผลทะลุ
3. การใช้ยาภายนอกให้ช้าง เช่น ยานวด ยาหยอดตาและล้างตา ยาแก้เห็บ
4. การบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา ได้แก่ เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก การก้มคอ เป็นต้น รวมถึงการควบคุมดูแลช้างไม่ให้เกิดอันตรายต่อตัวช้าง และผู้ปฏิบัติงานโดยรอบ
5. การช่วยเหลืองานสัตวแพทย์กับสัตวแพทย์ เช่น การดูแลและช่วยเหลือในการทำหัตถการที่ต่อเนื่อง เช่น การดูแลและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล การเฝ้าสังเกตการณ์ตามที่ได้รับคำแนะนำ เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะรวม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

- 18.1 สอบสัมภาษณ์
 - 18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน
- ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ50104
2. ชื่อหน่วยสมรรถนะดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
3. ทบทวนครั้งที่1 / 2568
4. สร้างใหม่

☐

ปรับปรุง

☒

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความรู้ช่าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดูแลนักท่องเที่ยว โดยสามารถดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม และปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความรู้ช่าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตว์บาล (ช่าง)
ผู้ช่วยสัตว์แพทย์ (ช่าง)
นักสื่อความหมาย (ช่าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50104.01 ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม	1. ดูแลควบคุมช้างในระหว่างทำกิจกรรม 2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง 3. อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตามสมควรในการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง 4. ปฏิบัติกับนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพและเหมาะสม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50104.02 ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว	1. ทำแผลเบื้องต้นให้นักท่องเที่ยวได้ 2. ช่วยประคบเย็น กรณีกระแทกหรือฟกช้ำได้ถูกต้อง 3. ดำเนินการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวที่บาดเจ็บได้อย่างเหมาะสม 4. ประเมินอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปได้	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

- (ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการพาช่างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
 - ทักษะในการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
 - ทักษะในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยว
- (ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพาช่างทำกิจกรรม
 - ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของช่าง
 - ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยว

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

- (ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
 - แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน
- (ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
 - แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)
- (ค) คำแนะนำในการประเมิน
- เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการดูแลนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้
- (ง) วิธีการประเมิน
- พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการดูแลนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม โดยดูแลควบคุมช่างในระหว่างทำกิจกรรม คือ การขึ้นบนแท่น การป้อนอาหาร การอาบน้ำช่าง การเล่นโคลนกับช่าง การฝึกขี่ช้าง การเดินตามช้าง หรืออื่นใด ต้องทำตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด รวมถึงความจำให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับช่างได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้งตัวช่างและนักท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตามสมควรในการทำกิจกรรมร่วมกับช่าง เช่น การช่วยถ่ายรูป การแนะนำกิจกรรม การแนะนำสถานที่ เป็นต้น รวมถึงปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว โดยสามารถทำแผลเบื้องต้นให้นักท่องเที่ยวได้ ช่วยประคบเย็น กรณีกระแทกหรือฟกช้ำได้ถูกต้อง สามารถดำเนินการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวที่บาดเจ็บได้อย่างเหมาะสม และประเมินอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปได้

- (ก) คำแนะนำ
- ผู้เข้ารับการประเมินต้องดูแลนักท่องเที่ยว โดยดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม และปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้
- (ข) คำอธิบายรายละเอียด
1. การทำกิจกรรมร่วมกับช่าง เช่น การอาบน้ำช่าง การขี่ช้าง การป้อนอาหารช่าง

2. ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว เช่น การทำแผลเบื้องต้น การช่วยประคบเย็น กรณีมีแผลฟกช้ำ

16. หน่วยสมรรถนะรวม (ถ้ามี)

N/A

17. ชุดสาธิตรวม/กลุ่มอาชีพรวม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ50105
2. ชื่อหน่วยสมรรถนะควบคุมช่างในการนำเที่ยว
3. ทบทวนครั้งที่1 / 2568
4. สร้างใหม่

☐

ปรับปรุง

☒

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ความช่าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพาช่างนำเที่ยว โดยสามารถพานักท่องเที่ยวอาบนํ้าช่าง ช่างแบบมีเตียงและแบบไม่มีเตียงและป้อนอาหารช่างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ความช่าง คนเลี้ยงช่าง คนดูแลช่าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช่าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช่าง)
นักสื่อความหมาย (ช่าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช่างในปางช่าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช่างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช่างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช่าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50105.01 พานักท่องเที่ยวอาบนํ้าช่าง	1. เลือกบริเวณที่ลงอาบนํ้าได้อย่างปลอดภัย 2. อธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้อาบนํ้าช่าง 3. อธิบายความสำคัญของการอาบนํ้าช่าง 4. ตระหนักถึงการรักษาระยะห่างกับช่างเชือกอื่น 5. แนะนำข้อห้ามที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมได้	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50105.02 พานักท่องเที่ยวช่างแบบมีเตียง	1. ตรวจสอบอุปกรณ์เตียงก่อนพานักท่องเที่ยวขึ้นนั่ง 2. แนะนำให้นักท่องเที่ยวใช้อุปกรณ์อย่างปลอดภัย 3. ส่งสัญญาณบอกกรณีเส้นทางขรุขระที่อาจเป็นอันตราย	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50105.03 พานักท่องเที่ยวขึ้นลงบันไดอย่างปลอดภัย	1. อธิบายการนั่งที่ถูกต้องและตำแหน่งที่เหมาะสมบนหลังช้าง 2. อธิบายการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย 3. แนะนำความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว 4. อธิบายเส้นทางเดิน และขอความร่วมมือการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50105.04 พานักท่องเที่ยวขึ้นลงบันไดอย่างปลอดภัย	1. เลือกบริเวณขึ้นลงช้างที่เหมาะสมและปลอดภัย 2. เว้นระยะห่างระหว่างช้างเพื่อไม่ให้เกิดการแย่งอาหาร 3. อธิบายการเลือกอาหารที่เหมาะสมกับช้าง 4. แนะนำวิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

- (ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
 - ทักษะในการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
 - ทักษะในการอาบน้ำช้าง
 - ทักษะในการขี่ช้างแบบมีแหงและแบบไม่มีแหง
 - ทักษะในการป้อนอาหารช้าง
 - ทักษะในการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย
- (ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
 - ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
 - ความรู้เกี่ยวกับการอาบน้ำช้าง
 - ความรู้เกี่ยวกับการขี่ช้างแบบมีแหงและแบบไม่มีแหง
 - ความรู้เกี่ยวกับการป้อนอาหารช้าง
 - ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

- (ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
 - แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน
- (ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
 - แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)
- (ค) คำแนะนำในการประเมิน
- เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการพานักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้
- (ง) วิธีการประเมิน
- พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการพานักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ พานักท่องเที่ยวขึ้นลงบันไดช้าง โดยเลือกบริเวณที่ลงอาบน้ำได้อย่างปลอดภัย เช่น จุดที่พื้นไม่ลื่น น้ำไม่ลึก ไม่เขียวกราก ไม่มีเศษแก้วหรือโลหะหรือสิ่งมีคมที่อาจเป็นอันตรายได้ อธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้อาบน้ำช้าง ความสำคัญของการอาบน้ำช้าง โดยรักษาระยะห่างกับช้างเชือกอื่น และพานักท่องเที่ยวขึ้นลงช้างทั้งแบบมีแหงและแบบไม่มีแหง โดยอธิบายการนั่งที่ถูกต้องและตำแหน่งที่เหมาะสมบนหลังช้าง

การขึ้นลงข้างอย่างปลอดภัย การแนะนำความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การจับเชือกคาคอกช้าง หรือการแนะนำให้ก้ม หรือการนั่งข้างเป็นเพื่อน ตรวจสอบอุปกรณ์แห้งโดยแนะนำให้นักท่องเที่ยวใช้อุปกรณ์อย่างปลอดภัย เช่น การรัดเข็มขัด หรือการใช้ที่กันพาดแห้ง อธิบายเส้นทางเดิน และข้อควรระวังกรณีมีการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน รวมทั้ง พานักท่องเที่ยวบ่อนอาหารช้าง โดยเลือกบริเวณบ่อนอาหารช้างที่เหมาะสม ปลอดภัย เช่น พื้นไม้ลื่น มีพื้นที่ให้คนเว้นระยะจากช้าง หรือมีหลักเสากั้น มีการเว้นระยะห่างระหว่างช้างเพื่อไม่ให้เกิดการแย่งอาหาร อธิบายการเลือกอาหารที่เหมาะสมกับช้าง เช่น อาหารอ่อนนุ่มให้กับช้างอายุมาก หรือเลือกปริมาณให้เหมาะสมกับช้าง เช่น การกินกล้วยสุกมากเกินไปอาจก่อให้เกิดอาการท้องเสียถ่ายเหลวได้ และแนะนำวิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องพาช้างนำเที่ยว โดยพานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง ซึ่งช้างแบบมีหย่งและแบบไม่มีหย่ง และบ่อนอาหารช้าง

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การขี่ช้างแบบมีหย่ง หมายถึง การนั่งบนหลังช้าง บนม้านั่งแบบคู่ที่มีสี่ขา (หย่ง) ซึ่งจะถูกมัดกับหลังช้างด้วยสายประโคนที่ลอดผ่านท้องช้างจากข้างหนึ่งมาสู่อีกข้างหนึ่ง
2. การขี่ช้างแบบไม่มีหย่ง หมายถึง การนั่งบนคอช้าง โดยไม่มีม้านั่งหรือหย่ง
3. ข้อห้ามที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมได้ หมายถึง ทุกกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โดยพิจารณาเป็นกรณีจากลักษณะของช้างและประเภทของกิจกรรม เช่น นักท่องเที่ยวไม่ควรนั่งคอช้างหากเป็นช้างสำหรับให้นั่งหย่ง , นักท่องเที่ยวไม่ควรเข้าหาช้างในกรณีที่ไม่มีควาญอยู่ด้วยทุกกรณี , การเดินตามช้างให้เว้นระยะห่างและไม่อยู่ในพื้นที่แออัดหรือเป็นมุมอับที่ช้างอาจจะเบียดจนเกิดอันตราย , การบ่อนอาหารช้างไม่ควรยื้อหรือเล่นกับช้างจนทำให้ช้างหงุดหงิดจนทำอันตรายได้ เป็นต้น
4. ระยะห่างระหว่างช้างที่เหมาะสม หมายถึง ระยะห่างของช้างที่อยู่อาศัยร่วมกันมากกว่า 1 เชือก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยระหว่างช้างกับช้าง ทั้งทางกายภาพและพฤติกรรมซึ่งต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่นระยะความยาวไซ้ที่จะไม่ทำให้ช้างเข้าถึงกัน ขนาดของไซ้ที่เล็กหรือใหญ่เกินไป และรวมถึงระยะห่างที่ช้างสามารถได้รับกลิ่นและเสียง โดยเฉพาะในกรณีช้างตกมัน เพราะถือเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ช้างหลุดไซ้เกิดอันตรายได้
5. อาหารที่เหมาะสมกับช้าง หมายถึง อาหารตามธรรมชาติที่ช้างกินเป็นปกติ ในปริมาณที่จำเป็นต่อความต้องการตามธรรมชาติ ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่ถูกต้อง.เช่น อาหารหลักของช้างคือหญ้า หรือพืชตระกูลหญ้าที่มีเยื่อใยเป็นแกน ช้างต้องได้รับ 70-80%ของอาหารทั้งหมดในแต่ละวัน อีก 20-30% เป็นอาหารเสริม ยกตัวอย่างถ้าช้างหนัก 3,000 กิโลกรัม ช้างเชือกนั้นควรได้หญ้าวันละ 210-240 กิโลกรัม , อาหารเสริม 60- 90 กิโลกรัม ทั้งนี้ ยังมีช่วงวัยหรือสภาพร่างกายเป็นปัจจัยเสริมด้วย เช่นลูกช้างที่ยังไม่หย่านม ยังต้องกินนมแม่เสริมกับ หญ้าและอาหารอื่นๆ , ช้างชราที่ฟันไม่เหลือ ยังต้องจัดการสับหรือบดอาหารให้เป็นชิ้นเล็กๆเพื่อช่วยในการย่อยและลดปัญหาการท้องผูกจากการกินอาหารเยื่อใยสูง เป็นต้น
6. วิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง หมายถึง การให้อาหารที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ช้างจะได้รับสูงสุด และสูญเสียให้น้อยที่สุด.เช่น ให้ช้างกินอาหารเมื่อช้างต้องการในปริมาณต่อครั้งที่ช้างสามารถกินจนหมด และเว้นระยะห่างเพื่อให้มีการย่อยและการขับถ่าย , ชนิดของอาหารบางประเภทต้องเตรียมสถานที่และภาชนะให้เหมาะสม เช่นอาหารเม็ดอาหารที่บดสับ ช้างจะกินโดยใช้วงคูด ใช้วงจับ แต่อาจจะหกร่วงสูญเสียต้องมีภาชนะที่ใหญ่เพียงพอที่จะให้ช้างกินได้สะดวกและสูญเสียให้น้อยที่สุด เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะรวม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน